

sens, autoarea, Claudia Tricolici, rămâne unul dintre bibliografii care își iubește meseria cum puțini o mai fac astăzi.

Sperăm că monografia Claudiei Tricolici dedicată unei colege și manager de instituție, Lidia Kulikovski, va fi de un real folos în activitatea profesională a breslei, dar și în încercarea de a păși pe urmele unui mentor profesionist. În lucrarea elaborată se reflectă activitatea nu doar a unui Bibliotecar (Librarian), ci a unei întregi Biblioteci și chiar, în multe aspecte, a unui întreg domeniu – Biblioteconomia din Republica Moldova în ultima jumătate de secol.

TRICOLICI, Claudia. *Total librarian: Lidia Kulikovski: Monografie bibliografică / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*. Chișinău: [S.n.], 2025 (Bons Offices). 475 p. (Colecția „Bibliographica”, ISBN 978-9975-134-81-1). ISBN 978-9975-3681-7-9.

Consemnare: Elena TARAGAN

Fotografii: Victor BUJU, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

CZU 821.135.1(478).09-1=135.1

FUGA DE ÎNTOMNARE DE VASILE SPINEI SAU REVELAȚIA CLIPELOR POETICE

*Andrei VIZIRU,
jurnalist*

Pe 7 februarie 2024, la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău, în prezența unui public numeros, a avut loc lansarea unui frumos volum de haiku și senryū – *Fuga de întomnare* de Vasile Spinei. Lansarea a fost moderată de poetul Iulian Filip.

Vasile Spinei, după cum afirmă Itō Isao, poet și profesor la Universitatea Aichi (Japonia), „introduce în creația sa poetică arta tradițională a poemului haiku japonez, acesta din urmă neavând tangențe cu gândirea simbolică, ci, în mod deosebit, cu cea rațională, marcată în cazul speciei literare respective, de organicism. Astfel, privirea organicistă a lui Vasile Spinei asupra lumii, universului se reflectă atât în modul direct în care el înfățișează obiectele, atent selectate din natură, cât și în stilul său clar și individual”.

Constantin ȘCHIOPU, profesor universitar: Voi face, de la bun început, trimitere la un haiku ce ilustrează profunzimea asociativă a autorului și impactul acesteia asupra receptorului: „Vara prinsă-n laț,/ salcâmi în floare,/ țârâit de greieri”. Înregistrăm în acest poem, care este alcătuit numai din 17 silabe, puritate și efemeritate, frumusețe trecătoare, stare de pace și contemplare, dorința de a păstra momentele efemere ale verii, conștientizarea trecerii timpului și a inevitabilei tranziției către alte anotimpuri. O serie de poeme amintesc de estetica japoneză care celebrează frumusețea imperfecțiunii, a efemerității și a simplității:

„Pomi încărunțiți,/ albine degerate –/ mofturi de prier”. Acest haiku surprinde, pe de o parte, frumusețea momentului, a primăverii: „pomi încărunțiți”. Pe de altă parte, implicit, imprezibilitatea naturii – o dimensiune esențială în haikuurile lui Vasile Spinei. Nu cred că autorul o face intenționat. Poate, mai mult subtil, succedă poemul care include un cuvânt de sezon ce ancorează poemul într-un moment specific al naturii. Sunt arhetipurile, acele imagini, simboluri universale care facilitează conexiunea noastră sau conexiunea, mai bine zis, profundă dintre poet și cititor, permițând transmiterea unei stări, a unei atitudini, a unei reflecții sau a unei experiențe umane fundamentale. Anotimpurile ca arhetip, îmbobocirea culorilor: „Vine, vine ne primăvara...” sau „Costișa cu ghiocei –/ zburdalnică,/ Baba Dochia”. Vă dau câteva nume pe care le găsim în haikuurile lui Vasile Spinei: Vincent van Gogh, Louis Armstrong, *Sonata lunii*, Baba Dochia, care capătă noi contururi în textele autorului. O sumară analiză critică a haikuurilor lui Vasile Spinei ne-a permis să afirmăm că fiecare cuvânt este ales cu grijă pentru a transmite multiple niveluri de semnificație...

Ion CUZUIOC, poet: Haikuul nu are titlu, nu se scrie cu majusculă, nu respectă regulile de punctuație, nu are punct la sfârșitul versului trei. Haikuul se scrie la prezent –verbul doar la prezent și, cu excepție, la gerunziu. Haikuul trebuie să aibă *kigo* – primul vers care descrie natura, timpul respectiv, imaginea; după aia – cratimă și continuă cu două versuri. 30 de procente dintr-un haiku aparține autorului, iar 70 – cititorului. E foarte greu să citești

haikuul. Trebuie să-l citești odată, apoi a doua și a treia oară, dacă este nevoie.

Iurie FOCA, artist fotograf: Am avut o satisfacție deosebită, când Vasile m-a sunat și a zis că i-a plăcut ceva din fotografiile mele și că vrea niște ilustrații. Selecția din fotografiile mele îi aparține. Am înțeles că e ceva japonez în floarea aleasă pentru copertă. N-am știut că se numește Floarea-raiului. Am adus câteva fotografii care intră în carte în varianta alb-negru ca să înfrumusețez puțin biblioteca și ca să sugerez ideea că haikuurile au și interpretare color, nu numai alb-negru. Culoarea face un fundal potrivit pentru haiku.

Ianoș ȚURCANU, poet: Iulian mi-a adus cartea și am citit cartea odată, și a doua oară am citit, și a treia oară, și am luat și am scris despre această carte. Mie mi s-a întâmplat de câteva ori în viață să procedez în așa fel. Odată, când am citit romanul lui Aurelian Silvestru *Și tu ești singur*. Pe urmă, o carte de cântece și descântece a lui Iulian Filip și o carte a unui autor din Ploiești. Am citit și imediat am scris despre aceste cărți. Această formă poetică japoneză a devenit internațională atât de repede. Dar, într-un timp, m-am gândit că ea a devenit mai mult românească... Haikuul e o fereastră deschisă spre o lume deosebit de simplă și de frumoasă. Eu consider că, la noi, cel mai bun academician care scrie haiku este Vasile Spinei.

Leo BORDEIANU, poet: De ce a ales haikuul? Poetul puțin probabil să fi fost tentat de o formă exotică. O fi vrut să fugă de

Vasile Spinei, Iulian Filip, Vitalie Răileanu.

sine sau, mai degrabă, să se regăsească: „pe sine sieși să se redea”, vorba lui Eminescu. Magda Isanos nota: „Trebuie să scriu cu puține cuvinte de țărini și oamenii lor”. De țărini și oamenii lor cu preponderență scrie și Vasile Spinei în formele create de imaginația și sensibilitatea oamenilor din Țara Soarelui-Răsare. Poetul își varsă tot focul inimii, tot dorul, toată gingășia, compasiunea, nădejdea și dragostea. Cărțile sale de haikuuri sunt tot atâtea trepte spre sine, spre afirmarea identității neamului său. Liniile de forță ale noului său volum *Fuga de întomnare* se întrevăd chiar din simpla enumerare a denumirilor compartimentelor: „Covorul de zestre”, „Pălăria cu greieri”, „Licurici la poartă” și altele. O carte de haikuuri e o enigmă ineputabilă. Nu e ușor s-o cuprinzi cu mintea și sufletul. Dar cu atât mai prețioase sunt revelațiile textelor la care ai vibrat. Ochiul său iscoditor observă și ne oferă o multitudine de imagini memorabile, peisaje, întâmplări, momente dramatice. Atent la lumea înconjurătoare, poetul ne invită să urmărim împreună cu el spectacolul magnific al ei: „Din nou a ploaie –/ în loc de soare, parcela/ cu narcise”, „Pe lună, umbra/ de la cumpăna fântânii/ exact la ușa mea”, „Coadă iazului –/ încărunțite,/ pământurile de stof”. Este atent la orice mișcare, adiere de vânt... E fascinat de jocul culorilor, e încântat de frumuseți nebănuite. Surprinde și reușește să sugereze emoții profunde: „Clipele/ primei întâlniri –/îmbujorată, tăcerea”. Se pliază durerii lumii, vicisitudinilor războiului: „Permisiune/ la vânatul iepurilor –/non-stop, la oameni”. Nu îi sunt străine ironia și umorul: „La vecin –/ pe ulciorul cu vin/ cartea unui clasic viu”. Lectura acestei cărți necesită o bună pregătire, o stare oarecum meditativă, o anumită concentrare. Fiecare are șansa să se descopere pe sine în acest volum, și nu numai pe sine, ci lumea în toată splendoarea dar și fragilitatea sa.

Gheorghe DONI, poet-haijin: Vasile Spinei este primul care s-a aventurat să abordeze acest gen care, la prima vedere, este atractiv și simplu. Dar în spatele acestei aparențe este o muncă foarte serioasă, pentru că e un domeniu puțin cunoscut la noi. Și meritul lui Vasile Spinei este faptul că, pe parcursul anilor, a acumulat mult material informativ foarte bogat despre haiku. Și nu numai despre acest gen, care vine din vechime din Japonia. A acumulat acest material din revista de haiku *Albatros* din Constanța. Ne-a pus pe rețelele de socializare material foarte util, foarte bun. Și mă gândeam, într-un timp, că s-ar putea edita o broșură, căci necunoașterea subtilităților și secretelor acestui gen a dus la aceea că ne limităm la

niște probe care nu au întotdeauna valoarea și autenticitatea cuvenită. De multe ori, multe încercări sunt trecute ca încercări și nu se încadrează genului. Cred că ar trebui să creăm niște cenacluri în care să ne învățăm a scrie, să venim cu probe și să le analizăm. Să atragem în aceste cenacluri și tineretul. Pentru că, observ, așa se întâmplă și în România. În mare parte, sunt antrenați în scrierea haikuului mai mult veteranii, oamenii mai în vârstă.

Tamara ȘEPITCA, colegă de grupă a autorului: Trebuie să recunoaștem că în arealul nostru sunt mulți pasionați de acest gen și el într-adevăr impune rigori, impune erudiție și, mai ales, un soi de curiozitate nealterată. Totuși, Vasile Spinei este cel care menține rigoarea, canonul acestui gen nipon. E foarte bine că avem un autor atras de această formă poetică orientală. De haiku a fost atras și Victor Hugo. Să ne amintim și de anumita freză a lui Ion Pilat. Salut intenția vorbitorilor anteriori că e vremea de a face și la noi cenacluri, care stimulează rafinamentul poetic al haikuului. În ceea ce privește autorul de față, trebuie să vă spun că mi-a plăcut foarte mult autenticitatea, peisajul, picturalul poetic. *Fuga de întomnare* de Vasile Spinei este cartea unui autor în căutarea haikuului perfect. El probează aici adevărata forță interioară, lirismul scrutător. Ca într-o oglindă cu multe fațete ne arată conștiința gregară a omului de astăzi. Și o trece prin tăceri, meditații. Haikuurile din *Fuga de întomnare* au acea energie de a transforma un conflict într-o lecție de viață. Ați observat că în carte se conține și compartimentul dedicat Ucrainei. Un autor de haiku nu are voie să acutizeze, să spună tranșant lucrurile, ci caută durere și subtilitate, tandrețe și compătimire. Astfel sunt și haikuurile despre Ucraina. Este și o încercare de a celebra sau a persifla umanul în toate manifestările lui. De remarcat că cele șapte compartimente ale volumului au avântul aforistic și o scânteie metafizică în final. Ne potențiază substanțial impresia de coparticipare. Vasile Spinei evită canonic orice eveniment conflictual. El vede unitatea în mare a contrariilor vieții și o strecoară cu ostentație și uneori cu rafinament în lentila de reculegere a haikuului. Este o carte și un dar recomandabil oricui, pentru că orice iubitor de poezie va înțelege că este un exercițiu rafinat de subtilizare a cugetării. Putem urmări în acest volum goana și frământul lucidității de a pune elegante capcane anotimpurilor și inefabilului. E uimitor uneori să vezi omul și natura, efemerul și universul ca două oglinzi paralele sau juxtapuse, înlăuntrul cărora poetul ne atrage în labirintul mirării

sale, în momentele de iluminare, în lumi paralele culturale, picturale, filosofice.

Alexandru BURLACU, prof. univ., critic literar: Este adevărat că haikuul nu se citește în fugă. Haikuul se citește pe așezate. De regulă, o pagină conține un singur haiku cu relevanța spațiului alb care dă mult de gândit. Eu sunt un diletant în chestiunile acestea. Am ascultat astăzi câteva reflecții consistente a doi *haijini* sau teoreticieni. Mi-a plăcut foarte mult coperta cărții. Haikuul are la bază, în mod obligatoriu, contrastul. Acest contrast pe copertă este foarte bine gândit. Haikuul mai operează cu imagini esențializate. Cineva a pus accentul pe plasticitate. Haikuul e pentru văz, dar e și pentru auz. Haikuul nu numai plasticizează, dar sonorizează. Avem mai multe poeme aici, în care cade accentul pe sunet. Încerc să fac și eu un haiku. L-am auzit pe Iulian Filip care m-a inspirat și spun așa: „Iarna – Burlacu/, în fuga de întomnare/ pune capacul”.

Vasile SPINEI, poet-haijin: Această carte s-a scris timp de șapte ani... În schimb, a apărut o carte coaptă. Am avut vreo 54 de titluri pentru acest volum. Până la urmă, a venit cel care trebuia să vină. Eu îi mulțumesc mult lui Iurie Foca, fotograful cu care am colaborat la carte, un fotograf foarte talentat. Mi-a plăcut în fotografiile lui este apropierea de natură, ceea ce are niște afinități cu haikuuri. Am văzut la dânsul această floare rară și am zis că aceasta este ceea ce trebuie. Mulțumesc editurii, care mi-a editat cartea. Am ajuns la haiku foarte întâmplător. Am scris încă din anii studenției și, fiind coleg cu Leonida Lari, i-am cerut părerea. Am așteptat o săptămână, două și ea, până la urmă, mi-a zis: „Vasile, da' tu nu vrei să scrii proză?”. După mulți ani, iarăși, încerc și îi dau deja lui Arcadie Suceveanu să citească. La fel, aștept o săptămână, două. Apoi lui Ion Hadârcă, Iulian Filip... Apoi am ajuns la Ion Codrescu din Suceava, care m-a ajutat foarte mult. Cum se zice, am nimerit în mâini bune. Ion Codrescu este un mare haijin, un mare poet, un mare pictor și un mare pedagog. În comparație cu poezia occidentală, un haiku se concentrează pe un moment de

reacție a poetului în fața unui detaliu din lumea înconjurătoare. Giovanni Papini notează: „Orice poezie are doi autori – poetul și cititorul. Poetul sugerează și indică, cititorul completează cu sensibilitatea și amintirile lui personale”. Fără această colaborare haikuul nu există.

Vom completa acest gând cu o altă apreciere judicioasă a aceluiași poet și profesor din Japonia – Itō Isao, cu care am și început acest reportaj-cronică de la lansarea volumului *Fuga de întomnare* de Vasile Spinei: „Mai întâi, cititorul este impresionat de lumina și transparența din poemele haijinului. Pe de altă parte, spre deosebire de exprimarea simbolică, ce se impune la unii autori prin dubla semnificație a imaginii artistice, prin opacitatea limbajului ce barează pătrunderea în profunzimile lui, haikuurile lui Vasile Spinei nu conțin o astfel de dualitate, ele remarcându-se, în mod direct, prin austeritate”. Iată și un exemplu, un haiku plasat chiar pe coperta a patra, lângă poza autorului: „crâng reînviat/ corul de priveghetori/ și chiotul meu”.

Fotografii: Andrei VIZIRU; undalibera.md